7/13137

T.C.
DEVLET BAKANLIĞI

SAYI : B.02.0.007/00. 945 **08./.5./2006**
KONU : Yazılı Soru Önergesi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI
GENEL SEKRETERLİĞİNE
(Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığı)

İLGİ: a) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı Genel Sekreterliği Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığı'nın 03.04.2006 tarih ve KAN.KAR.MD.A.01.0.GNS.0.10.00.02-7/13137-19856/50297 sayılı yazısı.
b) Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü'nün 06.04.2006 tarih ve B.02.0.KKG.0.12/106-510-19/1756 sayılı yazısı.

İlgi (b) yazı ile Denizli Milletvekili Sayın Ümmet KANDOĞAN tarafından Sayın Başbakanımıza yöneltilen ve Sayın Başbakanımızın da kendileri adına Bakanlığım koordinatörlüğünde cevaplandırılmasını tensip ettikleri 7/13137 esas nolu yazılı soru önergesinin cevabı ekte sunulmuştur.

Bilgilerinize arz ederim.

Nimet ÇUBUKÇU
Devlet Bakanı

Dağıtım:
Gereği :
- TBMM Genel Sekreterliği
(Kanunlar ve Kararlar Dai.Bşk.)
Ek: 1 Yazı (2 Nüsha)

Bilgi :
- Başbakanlık
(Kan.ve Kar.Gen.Müd.)
Ek: 1 Yazı

7/13137

DENİZLİ MİLLETVEKİLİ SAYIN ÜMMET KANDOĞAN'IN
7/13137 NOLU SORU ÖNERGESİ CEVABIDIR.

Araştırma anketlerine göre, gençler arasında sigara, alkol, uyuşturucu, esrar, eroin vb. gibi zararlı alışkanlıkların kullanımının hızla arttığı görülmektedir.

Bu çerçevede;

SORU 1 :

Gençler arasında bu tür kötü alışkanlıkların kullanımının hızla artış göstermesinin nedenleri nelerdir?

CEVAP 1 :

Konuya ilişkin olarak Bakanlığıma bağlı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğünce verilen cevaba göre;

Ülkemizde "Sokak Çocukları" kavramıyla gündeme gelen ve sayıları hızla artan sokakta yaşayan ve/veya sokakta çalışan çocuklar aileleri tarafından ihmal ve istismar edilip, uzun yada kısa süreli de olsa aile ve bir yetişkinin desteği ve korunmasından yoksun, her türlü tehlikeye açık olarak sokaklarda yaşayan/çalışan çocuklardır.

Sokakta yaşayan çocuklar arasında en sık kullanılan zararlı maddeler; sigara, tiner, bali ve benzeri yapıştırıcılar, esrar ve uyuşturucu haplardır.

Sokakta yaşayan/çalışan çocuk olgusunun nedenleri;

- Göç ve buna bağlı çeşitli uyum sorunları,
- Yoksulluk,
- İşsizlik
- Terör ve teröre bağlı göç ve çarpık kentleşme,
- Ailenin parçalanması (boşanma veya ölüm),
- Ailenin eğitimsizliği (çocuk yetiştirmede bilgisizlik),
- Ailenin çocuğu ihmal ve / veya istismar etmesi,
- Aile içi şiddet (ailenin çocuğa şiddet uygulaması, anne – babanın birbirine şiddet uygulaması),
- Çocuğun sokakta çalışıp, para kazanmasını teşvik edici kültürel değerler,
- Sokağın çocuk için çekiciliği (geniş özgürlük, kolaylıkla yiyecek ve para bulabilmesi),
- Ailenin sosyal destek sistemlerinin zayıflığı,

olmaktadır.

Konuya ilişkin olarak Sağlık Bakanlığınca verilen cevaba göre;

Ülkemizde sigara, alkol, uyuşturucu, esrar ve eroin kullanımının arttığına ilişkin verilere henüz ulaşılmamıştır. Sigara, alkol, uyuşturucu, esrar ve eroin kullanımının gözlenmesi amacıyla düzenli olarak okul tabanlı madde kullanımı araştırmalarının yapılması gerekmektedir. Bu araştırmalarının da yöntem ve temsiliyet bakımından güvenlik ve geçerliliğinin istatistiki olarak kabul edilebilir olması gereklidir. Bunun haricinde bölgesel olarak yapılan ve yöntem bakımından tartışmalı olan araştırmalar ülkemizi temsil etmemekte ve sigara, alkol, uyuşturucu, esrar ve eroin kullanımın arttığına ilişkin verileri vermemektedir. Bakanlığımız bu ihtiyaçtan dolayı 2003 yılından itibaren ülkemizi temsil

edecek ve istatistiki olarak güvenilir ve geçerli araştırmaları ülke genelinde yapmaya başlamıştır. Bu çalışmalardan;

a) 61 ilimizde 202 okulda, 15917 öğrencinin katıldığı Türkiye Küresel Gençlik Tütün araştırması (KGTA), sonuçlarına göre;

i. 13-15 yaş grubu öğrencilerin % 29,3'ü sigara içmeyi denemiştir (erkek= % 34,9, Kız= % 21,5).

ii. % 9,1'i halen sigara içmektedir. (erkek= % 11,9, Kız= % 5,0).

iii. Sigarayı deneyenlerin % 29,5'i (erkek= % 33,1, Kız= % 22,3) sigaraya 10 yaşından önce başlamıştır.

b) 2003 yılında 6 ilimizde yapılan ESPAD (Avrupa alkol ve madde Kullanımı Okul Araştırması) çalışmasına göre;

i. 15-15 yaş grubu çocuklarda esrar kullanma oranı % 4 olup, ESPAD ülkeleri ortalamasına (% 21) göre oldukça düşüktür.

ii. Diğer yasadışı madde kullanımı ESPAD ülkelerinde % 6 iken ülkemizde bu oran % 3'tür.

iii. Uçucu, uyarıcı madde ve hap kullanım oranları da diğer ESPAD ülkeleri ile kıyaslandığında oldukça düşük orandadır.

iv. Aynı çalışmada ESPAD ülkelerinde son 12 ayda alkol kullanma oranı % 83 iken ülkemizde bu oran % 35 bulunmuştur. Sigara içme oranları ise nispeten ülkemizde yüksek olup, % 50 civarındadır. (ESPAD ortalaması % 66).

Bu çalışmalara göre ülkemizde gençlerde sigara kullanma oranları, nispeten yüksek olup, alkol ve diğer yasadışı madde kullanım oranları diğer ülkelerde kıyaslandığında oldukça düşük düzeydedir. Ancak Bakanlığımız, önümüzdeki yıllarda küreselleşme ve özellikle gelişen iletişim teknolojileri nedeniyle alkol ve yasadışı madde kullanımının artışı tehlikesine karşı gerekli tedbirleri almaktadır. Sigara, alkol, uyuşturucu, esrar ve eroin kullanımının artış eğilimlerinin gözlenmesi ve sonuçlara göre gerekli tedbirlerin alınması amacıyla ESPAD ve KGTA'nın 2007 yılında tekrarlanması planlanmaktadır.

Konuya ilişkin olarak Milli Eğitim Bakanlığınca verilen cevaba göre;

Gençler arasında kullanılan sigara, alkol, uyuşturucu, esrar, eroin ve benzeri kötü alışkanlıkların tek bir nedene bağlanmayacağı bilinmektedir. Bu tür kötü alışkanlıklar;

- Ekonomik nedenlerden,
- Toplumun kültürel ve sosyal yapısındaki bozulmalardan,
- Ailevi nedenlerden,
- Yaşanan çevredeki olumsuz etkilenmelerden,
- Öğrenciler arasındaki özentilerden,
- Medyadan

Kaynaklanmaktadır.

Konuya ilişkin olarak İçişleri Bakanlığınca verilen cevaba göre;

Ülkemiz yasadışı uyuşturucu madde ticareti trafiğinde, doğudan batıya afyon ve bunun türevi olan eroin maddesinin, batıdan doğuya ise sentetik uyuşturucular ve eroin maddesinin imalinde kullanılan asetik inhidrit maddesinin ticaretinden etkilenmektedir. Bu doğrultuda, Türkiye yasa dışı uyuşturucu madde trafiği yanı sıra madde kullanımı ve bağımlılığı ile ilgili riskleri de taşımaktadır.

SORU 2 :

Türkiye'nin geleceğini tehdit eden bu tür alışkanlıklardan çocukları ve gençleri uzak tutmak için Hükümetinizce alınmış tedbirler var mıdır? Var ise, bu tedbirler nelerdir?

CEVAP 2:

Konuya ilişkin olarak Bakanlığıma bağlı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğünce verilen cevaba göre;

Anayasamız, yasalar ve Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu açıkça, "çocuk ihmali ve istismarı konusunda ivedi tedbirlerin alınmasını öngörmektedir. Bu çerçevede 2828 sayılı Yasanın 3. maddesi (e) bendine eklenen 6. maddeyi ve 1997 yılında çıkan 572 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile sokakta yaşayan ve çalışan çocuklara hizmet vermek amacıyla hizmete açılan; "Çocuk ve Gençlik Merkezleri" eşler arası anlaşmazlık, ihmal, hastalık, kötü alışkanlık, yoksulluk, terk ve benzeri nedenlerle sokağa düşerek sosyal tehlike ile karşı karşıya kalan ve sokakta çocuk ve gençlerin geçici süre ile rehabilitasyonlarını ve topluma yeniden kazandırılmalarını sağlamak amacıyla kurulan yatılı veya gündüzlü sosyal hizmet kuruluşları olarak tanımlanmıştır.

SHÇEK Genel Müdürlüğü 1997 yılı itibariyle 1 Çocuk ve Gençlik Merkeziyle başlattığı hizmetlerini, 2006 Şubat Ayı sonu itibariyle, 44 Merkez ile sürdürmektedir. Bu merkezler aracılığı ile 01.01.2005-31.12.2005 tarihleri arasında ulaşılan çocuklara götürülen hizmetlerin dağılımı;

- ✓ hiç okula gitmemiş olup okula başlatılan çocuk sayısı 780,
- ✓ okula devam eden çocuk sayısı 5084,
- ✓ aile yanına dönmesi sağlanan çocuk sayısı 1899,
- ✓ sosyal yardım alan çocuk sayısı 1348,
- ✓ korunma altına alınan çocuk sayısı 81,
- ✓ madde bağımlısı çocuk sayısı 528 olup, (bu çocuklar madde bağımlılığı tedavi ünitelerine yönlendirilmektedir.),
- ✓ çeşitli mesleki çalışma ve sosyal hizmet müdahalelerine rağmen çocuğunu sokakta çalıştırmakta ısrar eden ve bu nedenle suç duyurusunda bulunulan aile sayısı 137,
- ✓ ceza alan aile sayısı 123,
- ✓ ayni nakdi yardımdan yararlanan 633'dür.

Söz konusu 44 Merkezde, 1997 yılından bu yana STK, yerel yönetimler, üniversiteler uluslararası kuruluşlar ile diğer kamu kurum ve kuruluşları ile gerçekleştirilmiş 29 işbirliği protokolü mevcuttur.

Sokakta yaşayan/çalışan ve madde kötüye kullanımı sorunları olan çocuklara ilişkin olarak, tespit edilen ve ikna çalışmaları tamamlanan çocukların İstanbul, Ankara, İzmir'de UMATEM'lere, diğer şehirlerde ise Devlet/Üniversite Hastanelerinin Psikiyatri Kliniklerine yönlendirilmeleri sağlanmaktadır. Detoks (madde kullanımından arındırma) sonrası rehabilitasyonuna devam edilecek çocuklar için yeniden yapılandırılmış Merkezlere yönlendirilmektedir.

Ayrıca; Sokakta yaşayan/çalıştırılan çocukların, örgün eğitim veya mesleki eğitime dahil edilmeleri ve ailelerinin yanına veya kurum bakımına yönlendirilerek, eğitimini tamamlamış yada iş sahibi gençler olarak rehabilitasyonlarının tamamlanması amacıyla, 2004 yılında Sayın Başbakanımızın talimatıyla Sosyal Hizmetlerden sorumlu devlet Bakanı koordinasyonunda, İçişleri Bakanı,Sağlık Bakanı,Milli Eğitim Bakanı ve Adalet Bakanından oluşan bir komite kurulmuştur. Bakanlardan oluşan Komitenin talimatları ile SHÇEK Genel Müdürlüğü'nce, yeni hizmet modeli hazırlanmış ve 25 Mart 2005 tarih ve

25766 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan 2005/5 nolu genelgesi yürürlüğe girmiştir. Yeni Hizmet Modelinin öncelikle sorunun yoğun görüldüğü, İstanbul, İzmir, Ankara, Antalya, Diyarbakır, Adana, Mersin, Bursa, Gaziantep ve Erzurum İllerinde uygulamaya başlanmıştır. Çalışmaların takibi ve değerlendirmesi için İllerde değerlendirme toplantıları tüm sektörlerin katılımı ile yapılmaktadır. Bakanlardan oluşan komite çalışmalarını devam ettirmektedir. Modelin ihtiyaç duyulan diğer illere de yaygınlaştırılması hedeflenmektedir. Bu hizmet modeli ile hizmetler standartlaştırılmış ve kurumların sorumluluk alanları belirlenerek, eşgüdüm sağlanmıştır.

Ayrıca; Kuruluşta korunma ve bakım altında bulunan çocuklara yönelik olarak, Genel Müdürlüğümüz ile Kültür ve Turizm Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü arasında SHÇEK Genel Müdürlüğüne bağlı Çocuk Yuvası ve Yetiştirme Yurtlarında korunma altında bulunan çocuk ve gençlere sosyal kültürel ve sanatsal (tiyatro, müzik, resim, sergi, el becerilerinin geliştirilmesi vb.) faaliyetlere katılımları konusunda ücretsiz kurslar düzenlenmesi, müze ve tarihi mekanların tanıtımı ile ilgili ücretsiz giriş yapılması amacıyla 30/09/2005 tarihinde İşbirliği protokolü yapılmıştır. Söz konusu protokol kapsamında çocukların yararlandırılması amacıyla çalışmalar yürütülmektedir.

Konuya ilişkin olarak Sağlık Bakanlığınca verilen cevaba göre;

İl Valiliklerine 07.07.2003 tarihinde gönderilen 10438 sayılı yazımızda daha kolay ve erişimi ucuz olması nedeniyle uçucu maddelerin kullanımında artış olduğu, okullarda el-işi ve resim derslerinde terebent ve tiner içeren boya ve yapıştırıcıların kullanılmasının uçucu madde bağımlılığına yol açabileceği belirtilerek İl Milli Eğitim Müdürlükleri ile işbirliği yapılarak okul yöneticileri, öğretmenler ve velilerin bilgilendirilmesi, el-işi ve resim derslerinde içinde uçucu madde bulunmayan boya ve yapıştırıcıların kullanılması istenmiştir.

"Ulusal Sağlık 21 hedeflerimiz" arasında madde kullanımı ile ilgili olarak 2010 yılına kadar;

- 15 yaş üzerinde yılda altı litreden fazla alkol tüketen kişi sayısını % 75 azaltmak, 15 yaş altında ise % 100 oranında azaltmak,
- Uçucu madde kullanan çocuk ve genç sayısını % 80 azaltmak,
- Uyuşturucu madde kullanımını % 80 azaltmak yer almaktadır.

Ulusal Sağlık 21 hadeflerimize ulaşmak ve "Ulusal Madde Bağımlılığı ile Mücadele Programı"nı oluşturmak amacı ile Bakanlığımız eğitim hastaneleri ve üniversite öğretim üyelerinin katılımı ile Ruh Sağlığı Bilimsel Komisyonu oluşturulmuştur. Komisyonun 20 Nisan 2004 tarihli toplantısında "Ulusal Madde Bağımlılığı ile Mücadele Programı"nın temel aktivite alanları belirlenmiştir. Program kapsamında sürveyans, madde kullanımının izlenmesi için yöntemler geliştirilmesi, eğitim, sağlıklı yaşam biçimi geliştirilecek olanakların sağlanması, mevzuat, programın birinci basamak sağlık kuruluşlarında uygulanması ve sektörlerarası işbirliği aktiviteleri üzerinde görüşülmüştür. Komisyon önceliğin, henüz hiç madde kullanmamış kişilerin kullanmasını engellemeye yönelik birincil korunma çalışmalarına verilmesin, önerilmiştir. Birincil korunmada eğitim ve bilgilendirme çalışmaları temel aktivite alanı olarak kabul edilmiş ve eğitimler yolu ile çocuk ve ergen grubunda madde kullanımının önlenmesi konusunda bilgi, tutum ve davranışın geliştirilmesi görüşü benimsenmiştir.

Çocukluk ve ergenlik dönemi, özellikle sağlık kavramının ve sağlıkla ilgili davranış özelliklerinin geliştiği bir dönem olması ve madde kullanımına başlama yaşını içermesi nedeniyle hedef grup olarak seçilmiştir. Komisyon, okulları kapsayan bir sağlık programının çocukların merakını artırarak olumlu yada olumsuz yönde etkilerde bulunabileceğine dikkat çekerek programlarını titizlikle hazırlanması gerektiğini ve Milli Eğitim Bakanlığı ile işbirliğinin gerekliliğini vurgulamıştır. Amaçla, 2004-2005 öğretim yılından başlamak üzere ilkokul 3-Lise2. sınıf arasındaki tüm öğrenciler ile okul

devamsızlığı fazla olanlar, okul başarısızlığı, davranış bozukluğu, disiplin cezaları almış olanlar, ailesinde madde problemi olanlar öğrenciler, aileleri ve öğretmenlerin madde bağımlılığı konusunda eğitilmeleri planlanmaktadır.

Eğitimlerin müfredat programları ile birlikte değerlendirilmesi, eğitimlerin sürdürülebilirliği açısından çok önemlidir. Bu eğitimlerde kullanılmak üzere öğretmen, öğrenci ve ailelerine yönelik modüler tarzda eğitim paketlerinin hazırlanması ve Bakanlığınızca sağlanacak eğiticilerin eğitiminin Bakanlığımız tarafından gerçekleştirilmesi planlanmaktadır. Program kapsamında okullarda öğretmenler tarafından tespit edilecek ve bu konuda desteğe ihtiyacı olan öğrencilerin, özel eğitim almış hekimlerin görev yaptığı birinci basamak kuruluşlarından ücretsiz danışmanlık hizmeti almaları sağlanması planlanmaktadır. Milli Eğitim bakanlığı ile bu konuda anlaşmaya varılmış ve Sağlık bakanlığınca oluşturulan komisyon tarafından yazılan Madde Bağımlılığı Eğitimi Temel Esasları Milli Eğitim bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığına sunulmuş ve 2004-2005 öğretim yılından itibaren ders kitaplarındaki madde bağımlılığı bölümleri bu esaslar dahilinde yazılmıştır.

Sağlık ve Milli Eğitim Bakanlıkları ile Jandarma Genel Komutanlığı işbirliğinde madde kullanımının yoğun olduğu (16) ilde (Antalya, Manisa, İzmir, İstanbul, Kocaeli, Bursa, Kahramanmaraş, Samsun, Sakarya, Muğla, Ankara, Mersin Gaziantep, Aydın, Yalova, Adana) görevlendirilen psikiyatri uzmanları, narkotik şube müdürleri ve Milli Eğitim bakanlığı temsilcileri ile bir toplantı düzenlenmiştir. Toplantıda Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri AD. Ve Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri AD. Öğretim görevlileri ile birlikte hazırlanan eğitim CD'leri değerlendirilmiş ve eğitici eğitimleri tamamlanmıştır. Slayt seti Sağlık bakanlığı (Ruh Sağlığı Dairesi Başkanlığı), Jandarma Genel Komutanlığı, Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri AD., Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri AD., Ankara İl Sağlık Müdürlüğü Ruh Sağlığı Dispanseri işbirliğinde 16 ilden gelen psikiyatri uzmanlarının önerileri dikkate alınarak, okullarda yapılacak eğitim çalışmalarında temel alınmak üzere hazırlanmıştır. Syalt setinin ve standardizasyon eğitiminin tamamlanmasını müteakip, 16 İl Valiliklerinde; Milli Eğitim ve Sağlık Müdürlüğü temsilcileri ile İl Jandarma Genel Komutanlığı narkotik şube müdürlerinin katıldığı toplantılar düzenlenmiş ve dönem sonuna kadar verilecek eğitimlerin ayrıntılı planlanması yapılmıştır. Her ilde öğretmen ve öğrenciler için ayrı ayrı eğitim programı hazırlanarak yaklaşık 5000 öğretmen ve 80.000 öğrenciye ulaşılmıştır.

Ebeveynleri bilgilendirmeye yönelik afiş, poster ve broşür bastırılarak dağıtılmıştır.

Ayrıca hazırlanmakta olan ulusal Tütün Kontrol Programının B-2 bölümü gençlerin tütün ve tütün mamullerinden uzak tutulması için yapılacak çalışmaları, hedef ve faaliyetleri kapsamaktadır. Programın ilgili bölümü ekte sunulmaktadır.

Konuya ilişkin olarak Milli Eğitim Bakanlığınca verilen cevaba göre (CEVAP 2-3);

İlköğretim ve orta öğretim programları yeniden hazırlanmakta olup bu kapsamda ilköğretim programları ile orta öğretim programlarının bir kısmı tamamlanmış, diğerleri üzerinde çalışmalar sürdürülmektedir.

Bu programlarla öğrencilerin;

- Sorumluluklarını ve haklarını bilen çevresiyle uyumlu kişiler olarak yetişmeleri,
- Toplumun önemsediği sorunlara karşı duyarlı olmaları,
- Kendi örf ve adetleri içerisinde psikolojik, ahlaki, sosyal ve kültürel konularda gelişmeleri,
- Kişiliklerinin geliştirilmesi,
- Fiziksel ve psikolojik açıdan sağlıklı bireyler olarak yetişmeleri,
- Kültürel ve sanatsal değerlerimizi benimsemeleri,
- Anne ve babalarının okul yöneticileri ve öğretmenlerle etkileşim içinde olmaları,

- Görev ve sorumluluklarını bilmeleri,
- Hayattaki kurallara uymaları,
- Disiplin kurallarına uymaları,
- Problemleri çözüme becerisine sahip olmaları,

Amaçlanmaktadır.

Özellikle de Fen ve Teknoloji, Hayat Bilgisi, Sağlık Bilgisi, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi derslerinde sağlığa zararlı maddeler hakkında yeteri kadar bilgilendirilerek bu zararlı alışkanlıklardan korunmaları hedeflenmektedir.

Diğer taraftan, Bakanlığımız tarafından Ülke genelinde yürütülen çocuk ve gençlerimizin risklerden korunması çalışmaları, kritik ve acil bir eylem planı içerisinde izlenmeye ve değerlendirilmeye alınmıştır. Kritik ve zorlu yaşam olayları karşısında psiko-sosyal hizmet vermek amacıyla Bakanlığımız Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü bünyesinde Psikososyal Koruma önleme ve Müdahale Birimi oluşturulmuş, bu birim 2004-2005 eğitim-öğretim yılında çocuk ve gençlerimizin risklerden korunması çalışmaları ile de görevlendirilmiştir.

Psikososyal Koruma Önleme ve Müdahale Birimi; çocuk ve gençlerimizin risklerden korunması çalışmaları kapsamında psikolojik danışmanların bilgi ve deneyimini arttıran ve öğrencilerle, ailelerle, öğretmenlerle yapılacak uygulamaları içeren bilgilendirme seminerleri Ülke genelinde yapılmaktadır. Yine bu kapsamda;

- Ülke genelinde mevcut durum analizinin yapılması,
- Standart veri toplama araçlarının hazırlanması,
- Ülke genelinde yürütülen çalışmalarda ortak bir anlayış ve çalışma etiği oluşturulması,
- Ulusal ve uluslar arası yürütülen projelerle veya ikili anlaşmalarla teknik destek alınması ve kaynak oluşturulması,
- Bilimsel araştırmaların ve ilgili literatürün izlenmesi,
- Dünyada yürütülen çalışmalardan elde edilen bilgi ve deneyimlerin değerlendirilmesi,
- Koruma, önleme ve müdahale model ve programlarının oluşturulması,
- İzleme, değerlendirme ve yönlendirme hizmet modellerinin oluşturulması,
- Konularında sektörel ve uluslar arası iş birliği anlayışı çerçevesinde bir çalışma stratejisi oluşturulması, doğrultusunda hizmet yürütmektedir.

Yapılan araştırmalar; risklerden korunmada ve önleme çalışmalarında bireylerin kişisel kaynaklarını zenginleştirilmesi, sosyal ve yaşam becerilerinin güçlendirilmesine ilişkin programların olumsuz sonuçların önlenmesinde en etkili yöntem olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte sigara, alkol ve madde kullanımı gibi riskli davranışlar ve yaşam olayları karşısında anket ile bilgi alma ve/veya kısa bilgilendirmelerin olumlu bir davranış değişikliğine yol açmadığı gibi ters tpme/bumerang etkisi yaratmaktadır. Bumerang; merakı uyandırarak, ilgiyi çekerek ortaya çıkan istenmeyen ve beklenmeyen bir etki ortaya çıkarmaktadır. Bu bakış açısı ile Bakanlığımız tarafından 10-14 ve 14-18 yaş için 3 öğretmen, 3 aile ve 11 öğrenci oturumundan oluşan "Hayata Sahip Çıkmak" Eğitim Modül Kitabı hazırlanarak, ülke genelinde dağıtımı yapılmış ve uygulamalar başlatılmıştır.

Çocuk ve gençlerimizin risklerden korunması çalışmalarımız, Avrupa birliği ve ikili anlaşmalarla 2006 yılında uygulamaya başlanacak ulusal ve uluslar arası projelerimizde, etkili anne-baba eğitimi, yaşam becerileri konuları ağırlık oluşturarak destekleyici bir yaklaşım olarak yer almaktadır.

Bakanlığımız tarafından çocuk ve gençlerimizin içinde bulunduğu riskin boyutunu gerçekçi bir şekilde ortaya koymak, sağlıklı bilgiler toplamak, izlemek ve değerlendirmek amacıyla veri tabanı oluşturma çalışmaları önemsenen bir yaklaşımla ivedilikle sürdürülmektedir. Bu kapsamda; Türkiye Uyuşturucu ve uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi (TUBİM) eşgüdümünde, uluslar arası standart veri toplama, izleme ve değerlendirme formlarının Ülke normlarına uyarlama çalışmaları yapılmaktadır.

Temel yaklaşım ve stratejiler belirlendikten sonra Ülke genelinde çocuk ve gençlerimizin risklerden korunması amacıyla yürütülen çalışmalar izlenerek değerlendirilmiştir. Bunun için Bakanlığımız tarafından üç yıl önce hazırlanan ve yürürlüğe giren "Çocuk ve Gençlerimizin Risklerden Korunması" konulu 2003/91 No'lu Genelge ile Ülke Genelinde yürütülen çalışmalar değerlendirmeye temel alınmıştır.

Söz konusu Genelge, zararlı madde kullanımı, suç, şiddet, intihar ve sapkın gruplara katılım gibi risklerden korunması ve önleme programları yürütülmesi amacıyla hazırlanmıştır. 2003/91 No'lu Genelge doğrultusunda yapılan çalışmalar Çocuk ve Gençlerin Risklerden Korunması Ülke Raporu ile Bakanlığımız İnternet Sitesinde yayınlanmıştır.

Ayrıca, örneği ekte sunulan, öğrencilerimizi zararlı madde kullanımı ve şiddet gibi risklerden korunması için hazırlanan 14.03.2006 tarihli ve 2006/22 No'lu Genelge de valiliklere gönderilmiştir.

Diğer taraftan, Bakanlığımız ile İçişleri Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutalığı arasında koordineli çalışma yapılmış, emniyet Genel Müdürlüğünce 09.09.2003 tarihli ve B.05.1.EGM.0.11.003.04/1879 (Genelge No:140) sayılı Genelge valiliklere gönderilmiş olup bu Genelge'de okulların çevresinde alınacak tedbirler, okul yöneticileri, nöbetçi öğretmenler ve emniyet görevlilerinin koordineli çalışacağı belirtilmiştir.

Konuya ilişkin olarak İçişleri Bakanlığınca verilen cevaba göre;

Madde kullanımı ve bağımlılığı gelişmesinde merak, özenti, kötü arkadaş ve ailenin yetersizliği en göze çarpan etkenlerdir. Madde bağımlılığı ile mücadelenin daha etkin ve verimli bir şekilde sürdürülebilmesi için arz, talep ve rehabilitasyon safhasında eşit mücadele gerekmektedir. Bu doğrultuda ulusal Temas Noktasının sorumluluklarını yerine getirmek ve madde kullanımı ile mücadele eden kurum ve kuruluşlar arasında işbirliği ve eşgüdümü sağlayarak mücadeleyi tek merkezden çok disiplinli olarak yürütmek üzere KOM/TADOC bünyesinde Türkiye Ulusal Madde ve Bağımlılığı İzleme ve Önleme Merkezi (TUBİM) kuruluş ve faaliyetlerini sürdürmektedir. TUBİM çatısı altında madde kullanımı ve bağımlılığı ile mücadele kapsamında ilgili kurumlardan 24 ayrı Kurumsal Temas Noktası ve illerde bu alanda özel eğitim almış personelden İl Temas Noktaları yapılandırılmıştır. Böylelikle risk altındaki gruplara yönelik olarak çeşitli eğitim, konferans, eğitici film ve tiyatro çalışmaları düzenlenmektedir.

Madde kullanımı ve bağımlılığı ile mücadele eden kurumlar ve sivil toplum örgütlerinin katılımlarıyla çeşitli alanlarda aktiviteler düzenlenmiştir.

Operasyonel birimler arasındaki işbirliğinin güçlendirilmesi, uzaktan eğitim modelleri, EMCDDA (Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi) standart tablo verileri, risk altındaki gençlere yönelik madde kullanımının önlenmesi, aileler için birincil önleme programları, madde kullanımının önlenmesinde ulusal kampanyaların oluşturulması, ulusal uyuşturucu stratejisi ve eylem planlarının oluşturulması, madde kullanımı ilişkili suçlarda suç analizi, sentetik uyuşturucular ve imalinde kullanılan ara kimyasalların kaçakçılığının önlenmesi, ulusal uyuşturucu bilgi sisteminin yapılandırılması, EWS erken uyarı sistemleri gibi değişik alanlarda 30 farklı aktivite gerçekleştirilerek işbirliği ve ortak mücadele ortamı oluşturulmaya çalışılmıştır.

Bu ortak işbirliği neticesinde EMCDDA'ye ilk Standart Tablo verilerinin verilmesi sağlanmış ve bu özverili çalışmayla bir ilke imza atılmıştır.

Başkanlığımız TADOC/TUBİM koordinesinde, İl birimlerimizde çalışan 171 personele yönelik, "Madde Kullanımı ile Mücadele Eğiticilerin Eğitimi Programı" gerçekleştirilmiştir. Bu eğitimlerden sonuncusu, 21 Mart-03 Nisan 2006 tarihleri arasında İl İrtibat Noktalarımızda görevli 17 personelimize verilmiştir.

Eğitim programlarına katılmış olan uzman görevlilerimiz **İl İrtibat Noktalarını (Local Focal Points)** oluşturmakta olup, İl Milli Eğitim ve Sağlık Müdürlüğü'nde görevli ilgili uzmanların da desteğiyle lise ve dengi okul öğretmen ve öğrencilerine, öğrenci velilerine, ceza ve tutuevleri personeline, talep halinde diğer kitlelere de yönelik madde kullanımı ve bağımlılığı konusunda farkındalık düzeyini arttırıcı konferans, panel vb. etkinlikler düzenlemektedirler.

Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü ile koordineli olarak, ülke genelinde düzenlenen yaz gençlik kamplarında ve antrenör eğitim kurslarında madde kullanımı ve bağımlılığı konusunda bilgilendirme çalışmaları gerçekleştirilmiş olup halen devam edilmektedir. Özellikle 2005 yılı yaz dönemi içerisinde Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü tarafından düzenlenen Gençlik Kampları'na katılan 4.000'in üzerindeki gencimize yönelik, Başkanlığımız il Teşkilatları yapılanmasında yer alan Madde Kullanımı ile Mücadele Uygulama ve İrtibat Birimi (İl Temas Noktası) personeli ile koordineli olarak eğitim verilmiştir.

Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü ile birlikte yürütülen diğer bir çalışma ise; Antrenör Yetiştirme Kurslarına katılanlara verilen madde kullanımının önlenmesine yönelik eğitim faaliyetleridir.

2005 yılı içerisinde 3160 antrenör, eğitime katılmış olup bu faaliyetlerde, antrenörlerin özellikle doping maddelerinden ve diğer bağımlılık yapıcı maddelerden gençleri nasıl uzak tutabilecekleri konusunda bilgilenmeleri ve talep azaltım çalışmalarına katılımlarının sağlanması amaçlanmıştır.

Ayrıca Kızılay Gençlik Kamplarında çalışacak Kızılay gönüllü liderlerine yönelik düzenlenen Liderlik Eğitimi'nde "madde kullanımı ve bağımlılığının önlenmesi" konulu eğitim verilmiştir.

Madde kullanımı ile mücadele uygulama ve irtibat kısım amirliğinde görevli personelimizin 2005 yılı içerisinde verdiği eğitimler neticesinde; 867 ilköğretim öğretmeni, 3009 lise öğretmeni, 142 üniversite öğretim elemanı, 64393 lise öğrencisi, 2500 üniversite öğrencisi, 4655 ilköğretim öğrencisi velisi, 6951 lise öğrencisi velisi, 30 üniversite öğrenci velisi, 2767 STK ve 5901 kamu çalışanına; konferans, basın yoluyla yazılı ve görsel eğitim, yarışma düzenlenerek madde kullanımı ve bağımlılığının önlenmesine yönelik bilgilendirici çalışma gerçekleştirilmiştir.

Bazen şekilde önleme kampanyaları kapsamında ilk örneği Bilgi Üniversitesi'nde gerçekleştirilmiş olan, "NODO" isimli, madde kullanımını ve bağımlılığını önleme gençlik kulübünün diğer üniversitelerde de yapılandırılması faaliyetleri sürdürülmektedir. Bu faaliyet çerçevesinde Eskişehir Üniversitesi, Bilkent Üniversitesi, Ankara Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi ve Polis Akademisi ile ortak proje çalışmaları devam etmektedir.

Ayrıca, 4. Sokakta Çalışan ve Yaşayan Çocuklar Sempozyumu, Tütün ve Kontrolü Sempozyumu, 4. Ulusal Çocuk Forumu, Wilton Park Uluslar Arası uyuşturucu Probleminin Önlenmesi Konferansı, Pompidou Talep Azatlım Platformu gibi ulusal ve uluslar arası organizasyonlarda gerekli katılım ve katkı sağlanmıştır.

Ulusal Temas Noktasının işlerlik kazanmasıyla birlikte madde kullanımı ulusal profili tam olarak ortaya çıkarılacak ve bu yöndeki mücadelemiz daha da güçlenecektir. Halen ciddi boyutlarda bir madde kullanımı sorunu yaşayan ve bu haliyle dünya ülkelerinin hayranlığını kazanan ülkemizde amaç, ulusal kullanıcı profilimize dayanarak risk gruplarımızı tespitle bunlara yönelecek tehlikeleri önleyip, kullanım sorununu kontrol altında tutmaya ve ortadan kaldırmaya çalışmaktır.

Öte yandan; Narkotik Birimlerimizin yasadışı uyuşturucu madde ticaretinin önlenmesi yönünde göstermiş olduğu mücadele neticesinde;

2005 yılında, 5714 uyuşturucu madde kaçakçılığı olayında 11979 kişi tahkikat konusu edilmiştir. Bu olaylarda 6003 kg esrar, 6664 kg eroin, 141 kg baz morfin, 34 kg afyon, 40 kg kokain ve 1691 lt asetik andhidrit maddesi ile 1.282.570 adet ecstasy, 5.760.819 adet captagon ve 15.123 adet diğer sentetik haplar ele geçirilmiştir.

Narkotik Birimlerimiz uyuşturucu madde kaçakçılığı organizasyonlarının ortadan kaldırılmasına yönelik göstermiş olduğu başarılı mücadelesini aynı kararlılıkla özellikle ülkemiz gençliğini uyuşturucu kullanımına yönelten ve özellikle okul çevrelerinde faaliyet gösteren sokak satıcılarına karşı da sürdürmektedir.

Bu bağlamda 2005 yılında 10 ilimizde sokak satıcılarına yönelik gerçekleştirilen (38) adet projeli operasyonumuzda, 420 bay 28 bayan olmak üzere toplam 448 şahıs yakalanmış; bu şahıslarla birlikte 16 kg afyon maddesi, 19 gr eroin, 91,5 kg esrar, 67 kg kokain, 219391 adet ecstasy hap, 2902 adet cptagon hap ve 8 adet sentetik hap ele geçirilmiştir.

Narkotik Birimlerimizin uyuşturucu madde kaçakçılığına karşı göstermiş olduğu yoğun ve başarılı mücadelesi, UNODC 2005 yılı Dünya Uyuşturucu Raporunda, "Balkan güzergahındaki uyuşturucu yakalamalarının 2004 yılında arttığı, bunun öncelikle Türk makamlarını başarısının bir sonucu olduğu, 2003 yılında Türk makamlarınca gerçekleştirilen 5.7 ton afyon türevi (eroin ve bazmorfin) yakalamalarının dünyadaki yakalamaların % 5'ne, Avrupa'dakilerin ise % 30'na tekabül ettiği, 2004 yılına gelindiğinde ise Türkiye yakalamalarının yaklaşık % 160 oranında arttığının görüldüğü, Türkiye'nin 1987 yılından bu yana Avrupa'daki en yüksek oranlı uyuşturucu yakalamaları gerçekleştirdiği" şeklinde belirtilmiştir.

SORU 3 :

Mevcut tedbirlerin bu tür alışkanlıkları önlemekte yetersiz olduğu anlaşıldığına göre, bu konuda yeni ve kalıcı başka önlemler düşünülmekte midir?

CEVAP 3 :

Sayın Başbakanımızın talimatları üzerine; **sokakta yaşayan ve çalışan çocuklar, kapkaç olayları ve uyuşturucu madde kullanımıyla mücadele** konularını birlikte ele almak ve çözüm önerileri geliştirmek amacıyla Bakanlığım koordinatörlüğünde, Adalet Bakanımız Sayın Çemil ÇİÇEK, İçişleri Bakanımız Sayın Abdülkadir AKSU, Milli Eğitim Bakanımız Sayın Hüseyin ÇELİK ve Sağlık bakanımız Sayın Recep AKDAĞ'dan oluşan bir komite oluşturulmuştur.

Hükümetimiz özellikle gençlerin zararlı alışkanlıklardan arınması ve çocukların sokaktaki olası tehlikelerden korunması için TBMM Başkanlığında **Çocukları Sokağa Düşüren Nedenlerle Sokak Çocuklarının Sorunlarının Araştırılarak alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu** kurularak, sokak çocuklarını ve çocukları sokağa düşüren nedenler hakkında komisyonun hazırladığı rapor doğrultusunda ilgili birimlerce gerekli çalışmalar yapılmakta ve her türlü önlem alınmaktadır.

Konuya ilişkin olarak Bakanlığıma bağlı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğünce verilen cevaba göre;

Çocukların ve gençlerin bu tür alışkanlıkları kullanımını önlemek için her türlü tedbirleri sektörler arası eşit sorumluluk anlayışı içerisinde alınmaktadır. Bu doğrultuda Genel Müdürlüğümüzce yapılan çalışmalar aşağıda sunulmuştur.

İkinci soruda da belirtildiği şekilde hazırlanan hizmet modelinde, her merkez, ihtiyaç gruplarından birisine hizmet verecek şekilde, bir sonraki hizmet ayağı belirlenmek suretiyle yapılandırılmıştır.

Öncelikle; sokaktaki çocuklar, mobil ekipler aracılığı ile, veya sokak ofisleri tarafından tespit edilmektedir. Tespit edilen bu çocuklar, ilk uyumlandırmayı gerçekleştirmek üzere İlkadım istasyonuna yönlendirilmektedir.

Hizmeti reddederek, madde kullanımından vazgeçmek istemeyen çocuklar ise korunmaları ve bu esnada da ikna edilmelerine yönelik çalışmaların gerçekleştirilmesi amacıyla Barınak'a yönlendirilmektedir.

İlkadım İstasyonunda uyum sürecini tamamlayan, sokakta yaşayan fakat madde kullanmayan çocuklar, doğrudan Sosyal Rehabilitasyon Merkezlerine havale edilmektedir.

Sosyal Rehabilitasyon Merkezinde, çocuklar, sorumluluk alma alışkanlığını kazanacak etkinlikler aracılığı ile, Örgün Eğitim veya Mesleki Eğitime dahil edilmektedir.

Bu süreçleri tamamlayan çocukların, öncelikle aile yanına, bunun mümkün olmaması halinde, SHÇEK kurumlarına veya Milli Eğitim Bakanlığına bağlı YİBO ve PİO'lara yönlendirilmektedir

Ayrıca, ILO Türkiye Temsilciliği ile SHÇEK Genel Müdürlüğü arasında imzalanan Protokol kapsamında, Hedeflenmiş 13 ilde, (Adana, Ankara, Antalya, Bursa, Çorum Diyarbakır, Gaziantep, İstanbul, İzmir, Kocaeli, Şanlıurfa,Mersin, Batman) sokakta çalışan çocukların iş yaşamından çekilerek eğitime yönlendirilmeleri ve risk grubundakilerin de çalışmaya başlamalarının engellenmesi amacıyla yeni bir proje 2005 yılında uygulamaya konulmuştur.

Proje ile; Çocuk ve Gençlik Merkezleri aracılığı ile, sokakta çalışan çocukların, çalışma süreleri içerisinde bulundukları mekanlarda çalışmalar yürütülürken, Toplum merkezleri ile de, sokakta çalışan ve çalışma riski taşıyan çocukların yoğun olarak bulundukları mahallelerde, çocukların sokağa gitmelerini engelleyici çalışmalar yürütülmesi desteklenmektedir.

Proje çalışmaları devam etmekte olup bugüne kadar **1866** çalışma riski bulunan çocuğa ulaşılarak **eğitime yönlendirilmiştir. 1270** çocuk ise çalışma hayatından çekilerek **eğitime kazandırılmıştır.**

Türkiye'de çocukların korunmasıyla ilgili ilerleme kaydedilmiş olmasına karşın, daha ileri kazanımlar sağlamak ve çocuklar için koruyucu ortamları daha da geliştirmek üzere İçişleri Bakanlığı, SHÇEK, Adalet Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı ve Sivil Toplum Kuruluşları ile birlikte daha eşgüdümlü adımlar atması gerektiği kabul edilmiştir.

Konuya ilişkin olarak Sağlık Bakanlığınca verilen cevaba göre;

Sigara, alkol, uyuşturucu ve benzeri zararlı alışkanlıklarla mücadele bütün ülkelerin ortak sorunu olup, her ülke bu zararlı alışkanlıkları önleme çabası içindedir. Ülkemizde aktif olarak bu mücadelede yer almaktadır. Bu çerçevede emniyet Genel Müdürlüğü bünyesinde Kaçaakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Başkanlığı (TADOC) koordinesinde başta Sağlık Bakanlığı olmak üzere ilgili bütün kurumların katılımı ile mücadeleye devam edilmektedir.

Konuya ilişkin olarak İçişleri Bakanlığınca verilen cevaba göre;

Madde bağımlılığı ile mücadelenin daha etkin ve verimli bir şeklide sürdürülebilmesi için aşağıda belirtilen hususlarda gerekli çalışmaların yapılması önem arz etmektedir.

1) Bağımlılık yapan maddelerin kullanımının önlenmesine yönelik yürütülecek mücadelenin, çok yönlü ve multidisipliner bir anlayışla; çeşitli Bakanlık, Kurum ve Kuruluşların işbirliğinde ve etkin bir koordinasyonu içerisinde yapılması,
2) Sınırlarımızdan ve sınır kapılarımızda yasadışı geçişin engellenebilmesi için gerekli teknolojik cihazların (X-Ray, termal kamera vb.) alınması,

3) Uyuşturucu madde kaçakçılığı organizasyonlarının mali kaynaklarının ortadan kaldırılabilmesi için "Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun Tasarısının" en kısa sürede yasalaştırılması,
4) Mücadeleci kolluk birimlerinin (Polis, Jandarma, Sahil Güvenlik ve Gümrük) araç gereç ve donanım bakımından güçlendirilmesi,
5) Madde kullanımı ve bağımlılığı sorununun boyutlarının tam olarak belirlenmesi için Sağlık ve Milli Eğitim Bakanlığı ile Üniversitelerimizin eşgüdümü ve işbirliğinde genel halk ve gençlik düzeyinde bilimsel yöntemlere uygun sosyal araştırmaların periyodik olarak yapılması,
6) Okul-aile birliklerinin anne ve babalara yönelik olarak, bağımlılık yapan maddelere karşı çocukların korunma yolları, çocuk ve ergen ruh sağlığı konularında ilgili uzmanların da desteğini alarak etkinlikler yapması,
7) Okullarımızdaki rehberlik servislerine yeteri kadar psikolog, sosyal hizmet uzmanı ve rehber öğretmen gibi uzman personel atamasının yapılarak bunların daha işlevsel ve üretken hale getirilmesi, eğitim müfredatının etkin değerler kazandırmaya dönük içeriğe kavuşturulması,
8) Medya kuruluşlarımızın sigara, alkol ve uyuşturucu tüketimini özendirici nitelikte motifler içeren programları yayınlamaktan kaçınmaları ve RTÜK'ün denetimlerinde bu konuya daha çok hassasiyet göstermesi,
9) Madde bağımlılarının tedavisi için Sağlık Bakanlığımızın gerek uhdesinde gerekse denetiminde çalışacak yeter sayı ve kapasitede Merkezlerin açılması, bu Merkezlerden sosyal güvencesi olmayanların da yararlanabilmesi,
10) Bağımlılık tedavisi gören hastaların tedavileri sonrasında topluma yeniden kazandırılması sürecinde çalışmalar yürütmek üzere Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığımıza bağlı uzmanlık birimlerinin kurulması, buralarda yeter sayı ve nitelikte uzman personelin istihdam edilmesi,
11) Profesyonel spor etkinliklerinin yanı sıra kitle sporlarının da yapılabileceği yeni spor alanlarının açılması, Yerel Yönetimlerimizin bu konuda daha fazla rol üstlenmesi,
12) Herhangi bir barınma yerine sahip olmayıp dolayısıyla sokaklarda yaşamak zorunda kalan çocuklarımızdan okul çağında olanların SHÇEK il barınma yurtlarına alınarak öğrenimlerini tamamlamaları, diğerlerinin ise meslek edindirme kurslarına devamlarının sağlanması,
13) Gençlerin kültür, güzel sanatlar ve spor gibi etkinliklerini ücretsiz olarak yapabilecekleri Gençlik ve Toplum merkezlerinin açılması,
14) İl Eğitim ve Gençlik Komisyonlarının daha işlevsel hale getirilmesi, il düzeyinde yürütülecek madde kullanımıyla mücadele çalışmalarının bu komisyonlar marifetiyle koordine edilmesi,
15) Kültür ve Turizm Bakanlığımız tarafından ülke çapında amatör tiyatro çalışmaları, kültürel yarışmalar, müzik ve folklor danslarının icrası için sahneler tesis edilmesi, yarışmaların teşvik edilmesi ve tertiplenmesi gerektiği düşünülmektedir.

Saygılarımla.

Nimet ÇUBUKÇU
Devlet Bakanı